

domnívá, že zažalovaný nárok jest soukromoprávní povahy, založený na právním důvodu §u 1435 obč. zák., avšak současně přiznává, že se domáhá vrácení neprávem vybrané spotřební dávky obecní, poněvadž obec může vybírání dávky usnísti a provésti jen zákonnou cestou, což prý se nestalo, pročez prvý soudce správně již rozhodl, že obec nebyla k vybrání dávky v zažalované částce oprávněna. Tím stěžovatel dává sám na jevo, že jádro sporné věci spočívá jen v rozřešení otázky, zda žalovaná obec jako veřejnoprávní korporace byla či nebyla oprávněna k vybrání spotřební dávky v obnose, jehož vrácení se žalobce domáhá. K tomu však, jak správně uvedla druhá stolice, nejsou povolány řádné soudy (§§ 1, 41 a násl. j. n.). Předpis §u 89 obec. zřízení pro Čechy ze dne 16. dubna 1864, čís. 7 z. zák. o zavedení nových platů a dávek byl nahražen fin. novelou ze dne 12. srpna 1921, čís. 329 sb. z. a n., která ve svém §u 35 ustanovuje, že samostatné dávky spotřební mohou býti obcemi vybírány jen na základě povolení vyšších úřadů dohlédacích (odst. 1), případně vlády (odst. 3). Dle §u 44 předpisuje dávky obecní starosta a vybírá je obecními orgány, proti platebnímu rozkazu lze podat odvolání, o němž rozhoduje obecní zastupitelstvo a do jeho rozhodnutí k bezprostřednímu dohlédacímu úřadu, jehož rozhodnutí jest konečné. Z toho jest nad pochybu viděti, že jest pro řešení otázky, zda dávka byla správně či nesprávně vyměřena a vybrána, předepsán zvláštní postup před úřady samosprávnými a proto řádným soudům ani nepřináležeti posuzovati, zda poplatník smí se domáhati vrácení obecní dávky, protože její předepsání a vybrání bylo snad nesprávné. Srovnej rozhodnutí nejvyššího soudu ze dne 8. listopadu 1898, čís. 15.173 (nepřípustnost žaloby před řádným soudem pro nárok na vrácení poplatku, jehož vyměření bylo zrušeno správním soudem), rozhodnutí čís. 1108 sb. n. s. (ohledně poplatku zaplaceného u československé vývozní a dovozní komise), ze dne 21. listopadu 1923 R I 996/23 (ohledně příspěvků placených omylem okresní nemocenské pokladně), rozhodnutí čís. 2789 sb. n. s. (vrácení celního poplatku erárem nesprávně vybraného) a rozhodnutí čís. 2613 sb. n. s. (vrácení tržních poplatků od dobytčí a masné pokladny v Praze).

Čís. 5592.

Rozhodnutí správního úřadu jest pro soud předurčujícím pouze tehdy, týká-li se t ý c h ž o s o b, jako v soudním sporu.

Řízení před nejvyšším správním soudem není řízením správním (§ 190 c. ř. s.). Rozhodnutí jeho nelze se dovolávati, nýbrž pouze rozhodnutí správního úřadu, vynesného na základě zrušovacího nálezu nejvyššího správního soudu pokud se týče nabyvšího neodporovatelnosti tím, že stížnost proti němu byla nejvyšším správním soudem zamítnuta.

Pro příslušnost zemského soudu v Praze dle zákona ze dne 2. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n. jest lhostejno, zda správní cesta byla, ač nepředepsána, skutečně nastoupena.

Rozdíl mezi územím státu a územím celním.

Působnost lihové komise.

Lihová komise byla pouhým výkonným orgánem státu, jenž byl podnikatelem. Stát jest práv, uvolnila-li komise lih do území plebiscitního

jako daně prostý, finanční orgány však z něho daň vyměřily, ježto nešlo o lih vývozní. Jde tu o nárok soukromoprávní.

(Rozh. ze dne 29. prosince 1925, Rv I 911/25.)

Žalující firma domáhala se na Československé lihové komisi a Československém eráru zaplacení 138.635 Kč 19 h a 2339 Kč a odůvodňovala žalobu takto: Žalující firma byla vyzvána státními úřady, zejména prodejnou lihové komise, by vyvážela lih do těšínského plebiscitního území, že jí za tím účelem bude přidělen zvláštní kontingent daně prostý. Na základě tohoto vyzvání zakročila o přiděl daně prostého lihu, lihová komise jí podle výnosu finančního inspektorátu v Opavě ze dne 26. listopadu 1919 a ze dne 24. dubna 1920 i dalších výnosů potřebné množství lihu přidělovala a jako daně prostý účtovala zvyšujíc cenu na 28 Kč (přirážkou 1.200 Kč na 1 hl). Firma vyvezla v době od 31. března do 9. srpna 1920 do těšínského plebiscitního území úhrnem 19.472·39 hl, z kterého množství byla jí výnosem finančního inspektorátu v Opavě z 28. března 1923 předepsána dodatečně spotřební daň 237.563 Kč 16 h. Stížnost proti tomuto výnosu byla ministerstvem financí sice zamítnuta, současně však předepsaná dávka snížena na 138.635 Kč 19 h. Ježto při dodání lihu nebylo firmě přikázáno spotřební dávku od konsumentů vybírat a nyní po 4 letech jest jí to nemožné, trpí škodu v uvedené výši, kterou zavinila lihová komise tím, že svým chováním utvrzovala firmu v názoru, že jde o daně prostý vývozní lih. Poněvadž lihová komise je totožnou s čl. erárem, ježto její výtěžky připadají státu a je veřejným státním úřadem, a poněvadž dále zákon sám ustanovuje, že v případě nečasného podání žaloby propadne nárok jak proti likvidaci komise tak i proti státu, je spolužalován též čl. erár. Další škodu 2339 Kč 70 h utrpěla žalující firma tím, že dle faktury ze 4. prosince 1919 odebrala od lihové komise 2500 hl lihu po 12 Kč 50 h. Z toho vyvezla do plebiscitního území 709 hl, z nichž jí rovněž byla předepsána konsumní dávka po 12 Kč 50 h, takže by jí byl přišel 1 hl na 24 Kč 70 h. Naproti tomu činila v tu dobu cena tuzemského lihu 28 Kč za 1 hl, tedy o 3 Kč 30 h více. Tento rozdíl při 709 hl úhrnem 2339 Kč 70 h lihová prodejna firmě předepsala s tím, že tento peníz může býti zatím až do rozhodnutí otázky zdanění lihu, vyvezeného do plebiscitního území, toliko kryt bankovní zárukou. Avšak začátkem února 1924 dala si lihová komise tento peníz na základě záručního listu vyplatiti a odpírá jej vrátiti odvolávajíc se na rozhodnutí nejvyššího správního soudu o zdanění lihu vyvezeného do plebiscitního území. Uvedené své nároky firma v zákonné lhůtě ohlásila, avšak meziministerské komité pro likvidaci čl. lihové komise odmítlo je uznati. **Ž a l o v a n é n a m í t l y:** 1. Nepřípustnost pořadu práva ohledně obou žalovaných pokud jde o 138.635 Kč 19 h, poněvadž je to veřejná dávka a žalující firma může se domáhati svého nároku jen pořadem stolic správních, které o něm již rozhodly; 2. nedostatek pasivní legitimace žalobní ohledně téže částky na straně lihové komise, poněvadž jde o spotřební daň předepsanou finančními úřady, tedy erárem, jemuž má býti zaplacena; 3. předčasnost žaloby o náhradu téže částky proti eráru, poněvadž žalující firma těchto 138.635 Kč 19 h do-

sud nezaplatila a škoda jí tudíž nevzešla; 4. nedostatek pasivní legitímace žalobní ohledně 2339 Kč 70 h, na straně eráru, poněvadž jde o doplatek kupní ceny lihové komisi a ne eráru. **P r o c e s n í s o u d p r v é s t o l i c e** žalobu zamítl. **D ů v o d y:** Souhlasným udáním stran je zjištěno, že byl žalobkyni přidělen daně prostý líh k výrobě a vývozu lihovin do ciziny a jako takový za sníženou cenu fakturován a že jí z lihu, vyvezeného do těšínského plebiscitního území, byla dodatečně jednak finančními úřady předepsána spotřební daň 138.635 Kč 19 h jednak lihovou komisí zvýšena fakturovaná cena lihu tuzemského 2339 Kč 70 h. Žalující firma tvrdí, že i tato částka 2339 Kč 70 h byla vlastně spotřební dávkou, požaduje obě částky na žalovaných jako náhradu škody, kterou utrpěla a kterou zavinily strany žalované. Měla tudíž podle §u .1295 obč. zák. prokázati škodu a vinu žalovaných. Prokazuje to tím, že byla státními úřady a zvláště i lihovou komisí vyzvána k vývozu lihovin do ciziny, že jí byl na její žádost líh výslovně jako daně prostý přidělen i fakturován a že úřady dodatečným předepsáním daně jí znemožnily tutu daň teprve po více letech od svých odběratelů vybrati a tak škodu zavinily. Otázka, zda území těšínské bylo po čas trvání plebiscitu celní cizinou, čili nic, nebyla v době přidělu a vývozu lihu vyjasněna, proto také lihová komise nepožadovala na žalující firmě hotového zaplacení ceny 2339 Kč 70 h, nýbrž se prozatím spokojila záručním bankovním listem. Teprve když bylo rozhodnutím nejvyššího správního soudu ze dne 4. února 1923 vysloveno, že bývalé vévodství těšínské náleželo až od 28. července 1920, kdy část jeho byla radou velvyslanců přiřknuta republice Polské — republice Československé — tvoříc část jejího státního území a že do té doby nenastala změna celního území a celních hranic, dala si lihová komise 2339 Kč 70 h bankou vyplatiti. Tímto rozhodnutím bylo zároveň také ospravedlněno předepsání spotřební dávky 138.635 Kč 19 h finančními úřady, které ji předepsaly již dříve proto, že nepovažovaly plebiscitní území za celní území. Žalobkyně tudíž lihoviny přes celní čáru nepřevezla, proto stalo se předepsání spotřební dávky i zvýšení vývozní ceny lihu na cenu tuzemskou právem a proto také žalované strany žalobkyni žádné škody nezavinily. **O d v o l a c í s o u d** napadený rozsudek potvrdil. **D ů v o d y:** Pokud jde o odvolací důvod nesprávného právního posouzení domáhá se žalobkyně náhrady škody jak na Československém eráru, tak i na Československé lihové komisi v Praze v likvidaci, vzešlé jí jejich zaviněním. Zavinění spatřuje v tom, že žalované strany nepostaraly se o to, by líh, o který šlo, byl osvobozen od daně spotřební, ač to bylo žalobkyni připověděno, že musila dodatečně daně spotřební z lihu zaplatiti v době, kdy bylo jí již nemožno, předepsanou dávkou dodatečně na odběratelích vymáhati. Zavinění eráru shledává také v tom, že zástupce státu účastnil se jednání lihové komise při ujednání, že spotřební dávka vyměřena nebude. Žalobkyně neprávem se domnívá, že lihová komise je totožnou s československým erárem, ježto výtěžky komise lihové připadají státu, lihová komise je veř. ústavem a zákon sám ustanovuje, že v případě nevčasného podání žaloby nárok jak pro likvidaci komise, tak proti eráru propadne. Dle ustanovení § 6 nařízení ze dne 7. května 1920, čís. 355 sb. z. a n. je sice Československá lihová komise zřízena jako pomocný státní orgán pro přechodní dobu (odst. 2), ale jinak právní-

ckou samostatnou osobou, která provozuje veškeré do oboru její působnosti spadající obchody na vlastní účet za ručení svých fondů a důchodků, plynoucích z jejího hospodaření (odst. 3). Nutno tedy líšiti zde dva samostatné právní podměty: žalovaný finanční erár a žalovanou Československou lihovou komisí v Praze v likvidaci. Žalobkyně sama tvrdí, že smlouvou o dodání daně prostého lihu uzavřela s lihovou komisí, nikoliv s erárem a domáhá se proto na komisi náhrady škody z důvodu porušení této smlouvy. Z téhož důvodu domáhala se i na žalovaném eráru náhrady, vycházejíc z předpokladu, že obě žalované strany jsou totožné, tedy jedinou právnickou osobou. Nyní v odvolání uvádí, že stát ručí proto, že jeho zástupce zasedá v lihové komisí a účastnil se jednání o oné smlouvě. Je pravda, že Československá komise lihová podléhá ve své působnosti ministerstvu financí, jež na ni, však vykonává jen dohled jednak zástupci v komisí, jednak orgány revisními (§ 16 cit. nař.), že tito zástupci musejí býti zváni ke všem schůzím komise, jakož i ke schůzím předsednictva a jsou oprávněni, zasahovati do jednání, žádati vysvětlivky a činiti návrhy, o nichž jest neprodleně učiniti usnesení (§ 17), ale uzavíratí smlouvy o vývozu lihu náleží do pravomoci předsednictva komise lihové (§ 11 prvý odstavec), která se skládá z předsedy komise, ze dvou náměstků předsedy a 4 jednatelů (§ 10). Žalovaný erár neuzavřel tedy se žalobkyní smlouvu a jest proto žaloba domáhající se proti němu náhrady škody z porušení této smlouvy naprosto pochybena. Chce-li snad žalobkyně domáhati se této náhrady proti eráru z důvodu, že dodatečným předepsáním daně spotřební bylo jí znemožněno, tuto daň vymáhati na odběratelích, dlužno k tomu uvést, že škoda vzešla vlastně jen předepsáním a vymáháním těchto daní na žalobkyni. Tyto úkony vykonávati je však výsostným právem státu a nároky z nich odvozované jsou povahy veřejnoprávní, o nárocích takových rozhodovati přísluší však soudům jen za předpokladů ustanovení §u 1 zákona ze dne 2. listopadu 1918 čís. 4 sb. z. a n., když není předepsán pro vymáhání takových nároků pořad správní dle zákona z téhož dne čís. 3. Žalobkyně sama tvrdí, že tuto správní cestu nastoupila, ale bezvýsledně. Pořad správní je zde tedy předepsán a byl pořad práva proti eráru vyloučen. Poněvadž však do usnesení soudu prvního, kterým námitka nepřipustnosti pořadu práva byla zamítnuta, stížnost podána nebyla, stalo se usnesení toto právoplatným (§ 42 třetí odstavec j. n.). Přes to soud nároku oprávněnost přiznati nemůže, poněvadž mu nepřisluší přezkoumávati právoplatná rozhodnutí úřadů správních, vydaná v oboru jeho působnosti. Dovožovala-li konečně žalobkyně náhradní nárok proti eráru z té skutečnosti, že spotřební daně byly dodatečně tak pozdě vyměřeny, že je již nemohla od odběratelů vybrati, byla tvrzená škoda způsobena zaviněním orgánů státních při výkonu jejich úřadu. Za takovou škodu orgány finanční správy způsobenou však stát neručí (§ 92 ústavní listiny). Je tedy nárok žalobní proti eráru neodůvodněn. Pokud jde pak o žalovanou Československou komisí lihovou jest nesporno, že žalobkyni byl touto žalovanou prodán daně prostý lih k výrobě a vývozu lihovin do ciziny. To plyne také z předložených faktur. Předpokladem pro osvobození od daně byl tedy vývoz do ciziny. Žalobkyně tvrdí, že lih vyvezla do těšínského plebiscitního území, které pokládala za cizinu. Je však zjištěno, že rozhodnutím nejvyššího správního soudu ze dne

4. února 1923 čís. 18.383/23 vysloveno, že bývalé vévodství těšínské náleželo až do 28. července 1920, kdy část jeho byla radou velvyslanců přiřknuta republice Polské, k republice Československé, tvoříc část státního jejího území a že do této doby nenastala změna celního území a celních hranic. Dle tvrzení žalobkyně vyvezla tato lih od žalované koupený v době od 31. března do 9. srpna 1920. Lih odebraný do 28. července 1920 nebyl tedy vyvezen za hranice, nenastala tedy podmínka smluvená a byly jak stát tak lihová komise oprávněny, nakládati s lihem tím jako s lihem pro domácí potřebu určeným, neboť dle zákona ze dne 2. prosince 1919 čís. 643 sb. z. a n., § 6 sprostěn je spotřební daň lih, který se vyveze přes celní čáru, nebo kterého bylo použito k výrobě zboží určeného k vývozu přes celní hranice a vyměřiti dodatečně z něho daň spotřební i zvýšiti cenu vývozní na cenu tuzemskou. Již z tohoto důvodu je i žaloba proti oběma žalovaným neopodstatněna. Nehledíc k tomu, byla by smlouva ohledně zaručení žalované lihové komise za dodání lihu daně prostého neplatna (§ 878 obč. zák.), poněvadž této komisi nepřislušelo právo rozhodovati o takové dani a spolukontrahenta sprostovati povinnosti ji platiti, splniti závazek takový byl pro ni nemožný, což žalobkyni známo býti musilo. Z téhož důvodu nelze také snad mluvit o omylu, do něhož žalobkyně lihovou komisí uvedena byla. Lihová komise daň spotřební žalobkyni nepředepsala, na ní nevymáhala a nemůže proto činěna býti snad zodpovědnou za to, že žalobkyně utrpěla škodu dodatečným pozdním předepsáním daně, nemohouc od svých odběratelů tuto daň již vyzvednouti.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozsudky nižších stolic a vrátil věc prvému soudu, by ji znovu projednal a rozhodl.

D ů v o d y:

Nižší stolice zamítly žalobu proti oběma žalovaným podstatně z toho důvodu, že, jak prý nesporno, přidělila žalovaná lihová komise žalobkyni daň prostý lih k výrobě a vývozu lihovin d o c i z i n y, že jí dodaný lih také jako daň prostý za sníženou cenu fakturovala, že však žalobkyně vyvezla lih ten v době od 31. března do 9. srpna 1920 do plebiscitního území Těšínského, a že proto (ježto dle náhledu nižších stolic) toto území bylo až do 28. července 1920 tuzemskem, když byla jí z něho dodatečně předepsána finančními úřady spotřební daň 138.635 Kč 19 h a lihovou komisí zvýšena fakturní cena jako u lihu tuzemského o 2339 Kč 70 h, nemá žalobkyně práva žádati náhradu těchto částek, protože lih nebyl vyvezen, jak první stolice praví, za celní čáru, nebo, jak druhá stolice praví, za hranice. Tyto důvody neobstojí po stránce skutkové, ani po stránce právní. Po stránce skutkové není nesporno, že lihová komise přidělovala žalobkyni lih k vývozu d o c i z i n y, nýbrž žalobkyně tvrdila již v žalobě opětovně a opětovně, že šlo o vývoz do p l e b i s c i t n í h o ú z e m í T ě š í n s k é h o, tudíž, jak to v prvním odstavci žaloby vyjadřuje, p ř e s c e l n í h r a n i c i. To patrně myslí dovolání, když ke konci svých vývodů viní rozsudek odvolacího soudu z rozporu se spisy. Ale »cizina«, »celní cizina« a »plebiscitní území Těšínské« jsou různé pojmy, které se nekryjí. Právě proto, že je nižší stolice ztotožňují, trpí důvody jich také omylem právním. Jaký je mate-

rielní rozdíl, o tom níže. Zde zatím vyříditi jest otázku tu jen po formální stránce. Nižší stolice obě se dovolávají nálezu nejvyššího správního soudu ze dne 4. prosince 1923 č. 18383/23, který sice ve spisech založen není, jehož obsah však první soud konstatoval ze spisů Ck XVII 149/24 při jednání dne 3. února 1925, aniž by jej však protokolárně zjistil neb spisy ty předkládací zprávou připojil. Poněvadž nižší stolice vycházejí mlčky sice, ale zcela zřetelně z názoru, že nálezem tím jest otázka ta pro ně vyřízena, dlužno nejprve uvažovati, zda tomu tak, dlužno však na to dáti zápornou odpověď. Pro soudy mohl by nález ten býti závazným jedině tenkrát, kdyby šlo o případ Šu 190 c. ř. s. Ale o ten nejde. Neboť dle něho může v případě, že rozhodnutí sporu závisí od jsoucnosti neb nejsoucnosti právního poměru, jenž má býti určen v zahájeném již řízení správním, sporné řízení býti přerušeno až do právoplatného rozhodnutí této správní věci, a ovšem jest pak soud na toto rozhodnutí správního úřadu vázán. Ale tyto podmínky zde chybí. Není tu již prvé podmínky, aby totiž rozhodnutí sporu záviselo od rozhodnutí správního úřadu t. j. aby rozhodnutí toto bylo pro rozhodnutí soudní rozepře předurčujícím. Neboť jím jest jen tehdy, když v řízení správním jsou účastněny ty t é ž o s o b y, jako v soudním sporu t. j. právní poměr, jenž v něm určen má býti, jest poměrem mezi spornými stranami rozepře (srv. Klein, Vorlesungen str. 77 n., Neumann, Komentář 3 vyd. str. 861 n.). To se zakládá na zásadě Šu 12 obč. zák., že rozhodnutí působí a právo tvoří jen mezi stranami, k nimž ovšem patří i jejich právní nástupci, nemůže však vztahováno býti na případy jiné a osoby jiné. V tomto případě však nález nejvyššího správního soudu nebyl vyneseno o právním poměru stran rozepře, nýbrž ve věci firmy M. proti ministerstvu financí o spotřební dávku z lihu, nemůže tedy žádným způsobem býti závazným pro spor, o n ě j ž tu jde. Dále není zde podmínky, aby šlo o rozhodnutí správního úřadu. Neboť Nejvyšší správní soud není správním úřadem, nýbrž soudem mimo organizaci správních úřadů a řízení před ním není proto řízením správním, nýbrž řízením před správním soudem. To je důležité proto, že nález nejvyššího správního soudu nemůže vůbec obsahovati i rozhodnutí ve věci samé, tudíž o sporném právním poměru, ježto soud ten má jen pravomoc zrušovací a rozhodnutí ve věci musí přenechati správnímu úřadu, i musilo by se tedy dovoláváno býti právoplatného rozhodnutí správního úřadu vynesného na základě zrušovacího nálezu nejvyššího správního soudu, pokud se týče zamítnutím stížnosti k nejvyššímu správnímu soudu proti němu podané neodporovatelnosti nabyvšího. Ale právě když tak k tomu se hledí, nejde v rozhodnutí tom o určení právního poměru pro tento spor předurčujícího ani po stránce v ě c n ě (shora jednalo se o stránku osobní), neboť právní rozhodnutí týkalo se spotřební dávky z lihu, určovalo, zda firma M. je k ní povinna, ta věc byla jím jednou pro vždy rozhodnuta, ale výrok neurčoval, zda plebiscitní území Těšínské bylo tuzemskem, či cizinou, nýbrž toto byl právní poměr mezi státem Československým a Polským, který správním úřadem a tudíž ani nejvyšším správním soudem pro nepřislusnost rozhodován býti nemohl, takže otázka ta byla v správním řízení a jest ovšem i v řízení soudním pouze rozhodnou p r á v n í c k o u s k u t e č n o s t í, o níž soud podle rozličnosti a spolehlivosti provedených důkazů a správnosti neb nesprávnosti práv-

ního posuzování může v každém řízení vypadnouti jinak, ač objektivně je vždy stejná. Měly tedy nižší stolice skutkové okolnosti pro posouzení této otázky rozhodné vzítí na přetřes a průvodním řízením je z j i s t i, a na základě zjištěného skutkového stavu právní povahu plebiscitního Těšínska samy posouditi a tento výsledek svému rozhodnutí za základ položití, o čemž níže. Dlužno však prvé, než do věci samé se vejde, vyříditi ještě ostatní důvody, o něž odvolací soud mimo onen hořejší již prvním soudem uplatněný zamítnutí žaloby opírá. Žalobkyně založila žalobní nárok proti státu jen na jediný důvod níže uvedený. Jestliže odvolací soud shledává ještě další důvody, a vyvrací i je pro případ, že by žalobkyně i je mínila, je to bezpředmětné. Nicméně, dlužno odpověděti na druhý z nich, totiž ten, že, pokud prý žalobkyně odůvodňuje svůj nárok tím, že dodatečně předepsána spotřební daň, jest to výkon výsostného práva státu, ale nároky vyvozované z takového poměru náležejí prý na pořad práva jen za předpokladu zákona ze dne 3. listopadu 1918, čís. 4 sb. z. a n., pak-li totiž není předepsán pro jich vymáhání pořad správní. A tu pak dovozuje odvolací soud doslovně, že žalobkyně sama tvrdí, že tuto správní cestu nastoupila, ale bezvýsledně, že tedy pořad správní je předepsán a pořad práva proti státu vyloučen; že sice do usnesení prvního soudu, kterým námitka nepřípustnosti pořadu práva zamítnuta byla, stížnost nebyla podána, i stalo se usnesení to pravoplatným, nicméně však prý nelze nároku žalobnímu oprávněnosti přiznati, poněvadž soudu nepřisluší přezkoumávati pravoplatná rozhodnutí úřadu správních vydaná v mezích jich působnosti. Tu dlužno především vytknouti, že z toho, že žalobkyně správní cestu nastoupila, ať už s výsledkem neb bezvýsledně, neplyne naprosto, že je pořad správní předepsán, nýbrž, zdali je předepsán, to vyšetřiti sluší z obsahu zákona, a tu nelze nalézti právní normy, která by nárok, o nějž jde, odkazovala na pořad správní. Jest tedy vskutku, i kdyby šlo o nárok veřejnoprávní, ač nejde, o čemž níže, příslušný zemský soud v Praze dle cit. zákona čís. 4/18, což ovšem k vůli příslušnosti podotýkati by nebylo třeba, ježto dle plenárního usnesení nejvyššího soudu, nabylo-li usnesení námitku nepřípustnosti pořadu práva zamítající moci práva, je na to i nejvyšší soud vázán, avšak čerpá-li z toho odvolací soud i důvod pro zamítnutí žaloby, ježto prý správní úřad, jemuž to náleží, rozhodl a soud ho přezkoumati nemůže, je to mylné. Něco jiného bylo předmětem správního rozhodnutí a něco jiného je předmětem tohoto soudního sporu. Odvolací soud patrně myslí tu na rozhodnutí ministerstva financí, kterým stížnost žalobkyně do předpisu spotřební daně, o niž jde, byla zamítnuta, načež zamítnuta i stížnost k nejvyššímu správnímu soudu do tohoto rozhodnutí: tu tedy šlo o to, zda žalobkyně povinna jest touto spotřební daní a byla-li tato daň právem předepsána. Ale to není předmětem tohoto sporu, žalobkyně naprosto neodporuje předpisu daně, naopak na něm staví a praví, že právě proto, že daň byla předepsána, jsou žalovaní povinni jí daň tu n a h r a d i t i, i dlužno jen u každého ze žalovaných zkoumati důvody, které uplatňuje, p r o č t e n k t e r ý z n i c h m á b ý t i p o v i n e n k n á h r a d ě. Nárok na náhradu pravoplatně předepsané daně je něco zcela jiného než otázka, stal-li se předpis právem, či neprávem, neboť ať právem neb neprávem, je to jedno, jakmile se stal pravoplatným.

I. Po stránce právní má se věc takto:

a) Nařízení národního výboru ze dne 8. listopadu 1918, čís. 29 sb. z. a n. zřídilo Čsl. komisi lihovou (§ 2), jejíž členové jsou pomocnými orgány veřejné správy státní, nemají však platu, leda jen náhradu výloh cestovních, vyjma předsedu, jeho náměstka a jednatele, kteří obdrží odměnu (§ 6), a stanovilo, že vývoz lihu z území Čsl. státu není bez zvláštního povolení vlády dovolen a povolení to že uděluje komise lihová (§ 13), která tedy dle toho byla orgánem vlády. Nařízení vládní ze dne 7. května 1920, čís. 355 sb. z. a n. stanovilo, že lihová komise jest pomocný státní orgán, zřízený pro péči o výrobu, zásobování a hospodaření lihem, ale zároveň právnickou osobou a provozuje sice obchody v obor její spadající na vlastní účet za ručení svých fondů a důchodů plynoucích z jejího hospodaření, ale výtěžky, docilené za odbytý lih, plynou do státní pokladny (§ 6), náleží jí uvolňovati lih pro vývoz (§ 9 lit. ch) a § 19 lit. b), že komise lihová podléhá dozoru ministerstva financí a nejvyššího účetního kontrolního úřadu (§ 16), k onomu přísluší právo stížnosti z jejich usnesení (§ 15), dále že činnost její je jednak státně-hospodářská a tudíž činností veřejné správy, jednak obchodní, obě že však tvoří celek vzájemně se doplňující (§ 18) a konečně že veškeré čisté přebytky připadají státu a ústřední státní pokladně (§ 21). Vyhláška ministerstva financí z 30. září 1922 čís. 294 sb. z. a n. určila na základě Šu 29 nař. čís. 355/20 konec působnosti lihové komise dnem 30. září 1922, do kteréhož dne učiněné dispozice její mají podržeti svou platnost, a stanovila, že likvidace komise díti se bude prostřednictvím meziministerského komitétu pro její likvidaci. Zákon ze dne 8. června 1923 čís. 121 sb. z. a n. ve spojení s vyhláškou vlády ze dne 6. října 1923 čís. 184 sb. z. a n. stanovil, že soukromoprávní (§ 3 a contr.) nároky za lihovou komisí pokud se týče uvedeným meziministerským komitétem musí býti přihlášeny ve lhůtě Šu 1 (2) zákona určené vyhláškou ministerstva v Úředním listě a zažalovány ve lhůtě Šu 2 (1), sice že je nelze uplatniti ani proti komisi (komitétu), ani po případě proti státu (§ 2 (1) a (3)). V tomto případě dlužno žalobní nárok považovati za soukromoprávní, protože, jak se zakládá v žalobě, vzešel na podkladě a z příčiny obchodů, k jichž provozování lihová komise dle Šu 6 (2) a (4) vl. nař. čís. 255/20 byla povolána, a má tedy původ svůj v poměru soukromoprávním, neboť že všechny obchody její v oboru její působnosti provozované — a všechny ostatní byly jí na uvedeném místě přímo zakázány — musí se pokládati v duchu zákona čís. 121/23 za soukromoprávní, plyne jasně z úvahy, že by tu jinak žádných soukromoprávních nároků nebylo a zákon ten by byl úplně ilusorní, a mimo to i z motivů, které praví, že o většině ústředem platí předpisy soukromého (obchodního) práva jako pro obchodníky a obchodní společnosti, z čehož dlužno souditi, že k této většině čítá zákon právě ty, jež vládní vyhláškou dal pod své normy podřaditi, neboť ty, které nepodléhaly soukromoprávnímu řádu si podřaditi dáti nemohl, protože se vztahuje právě jen na soukromoprávní nároky proti ústředním. Pak ale mají místo propadné lhůty Šu 1 (2) a Šu 2 (1) zákona, a poněvadž k prelu si dlužno přihlížeti z úřední povinnosti, dlužno zachování těchto lhůt přezkoumati, zda prekluse nenastala, k tomu účeli tedy třeba zjistiti, zda žalující firma přihlásila spornou pohledávku ve lhůtě vyhlášky uve-

řejně na straně 8713 Úředního listu čís. 294 ze dne 29. prosince 1923 t. j. v době od 8. ledna do 18. února 1924, což nižší stolice nezjistily. Za to ovšem je ze spisů zjevno, že žaloba podána včas t. j. do 26. května 1924.

b) Podle §u 1 zákona ze dne 20. února 1919 čís. 97 sb. z. a n. tvoří území Čsl. státu samostatné území celní. Kdyby tomu doslova tak bylo, dalo by se hájiti stanovisko nižších stolic, že tuzemsko a celní území, neb cizina a celní cizina jsou pojmy totožné, ale ve skutečnosti tomu tak není, neboť již zrušené prováděcí nařízení vládní ze dne 12. května 1919 čís. 379 sb. z. a n. stanovilo a platné nyní prováděcí nařízení vládní ze dne 26. dubna 1920 čís. 291 sb. z. a n. stanoví v čl. II. §u 1, že celní území ve smyslu §u 1 cit. zák. tvoří až do definitivního stanovení hranic Čsl. státu území jsoucí v dosahu moci Československé vlády. K tomu srovnati dlužno § 6 čís. 1 zákona ze dne 2. prosince 1919 čís. 643 sb. z. a n., jenž mluví o celní čáře. Líšiti tudíž dlužno mezi hranicí a cizinou celní a hranicí a cizinou státní, kriteriem pro onu jest teritoriální dosah státní moci, kriteriem pro tuto pak teritoriální rozsah státního práva, neboť obé se někdy nekryje. Tak na př. území francouzské ve světové válce Němci obsazené náleželo v státoprávním smyslu nesporně pořád Francii, bylo však vyňato dočasně z dosahu její státní moci, takže tato nebyla s to, výsostná práva státu, k nimž náleží i pravomoc celní, přechodně vykonávati. Měly tedy nižší stolice ve smyslu §u 1 cit. nař. vzíti otázku, zda plebiscitní území Těšínské bylo v rozhodné době v dosahu čsl. státní moci, na přetřes a v případě spornosti skutečnost tu zjistiti. K tomu zavdával jim dostaččný podnět již sám právní předpis, nehledíc ani k tomu, že žalující již v řízení před I. stolicí tvrdila, že již z začátkem roku 1920 celní čára oproti plebiscitnímu území řádně zřízeným celním úřadem byla uzavřena. Dosah faktické moci vládní bylo by lze zjistiti dotazem u ministerstva zahraničních věcí, a pokud jde o případnou celní čáru u příslušného místa celní správy, k čemuž doložiti dlužno, že stav mocenský ohledně Těšínského území znám jest nejvyššímu soudu ze sporu vedeného u vrchního soudu v Praze co odvolacího pod značkou Co V 110/25, v němž si tento vrchní soud opatřil ve věci týkající se zaplacení pohledávky věřiteli, bydlejšímu v rozhodnou dobu v Bilsku potvrzení ministerstva zahraničních věcí ze dne 8. května 1925 č. j. 54612 sekce II—5, které praví, že příslušný mezinárodní orgán ustanovil plebiscit na Těšínsku teprve dne 27. září 1919, toto území že bylo hned po převratu obsazeno v části východní Polskem a v západní Čsl. státem, tato okupace že byla upravena, i pokud jde o místní její rozsah, v únoru 1919 povolanými činiveli mezinárodními, kterýž stav uznán i čsl. vládou, jež už v únoru 1919 výslovně byla přistoupila na to, že s konečnou platností o suverenitě nad územím Těšínským rozhodnou mocností spojené a sdružené, dále že Bilsko již od prvých dnů převratu nebylo v dosahu moci vlády čsl., ač na druhé straně v době 28. října 1918 a bezprostředně potom celé Těšínsko bylo dle názoru vlády čsl. součástí Čsl. státu. Tu jasně dochází výrazu rozdíl mezi státním územím ve faktickém smyslu a státním územím v právním smyslu a stanoví se pro pojem prvý totéž kriterium, jako shora ve vl. nař. čís. 291/20 pro území státní v celně-

právním smyslu, totiž dosah vládní moci. Nebude-li tedy skutkový stav nedostatku tohoto dosahu žalovanými doznán, mají nižší stolice, jimž ovšem toto potvrzení min. zahr. věcí známo není, naznačenu cestu, kterou jest se za účelem zjištění jeho bráti. Ovšem že v tomto případě nepůjde o Bílsko, nýbrž o místo určení, kam v plebiscitním území vývoz sporného lihu povolen a uskutečněn, k čemuž doložiti dlužno, že finanční prokuratura popřela, že lih byl dopraven na místo určení, což tedy též na přetřes vzíti a zjistiti dlužno, a to platí také o množství lihu žalující firmou do plebiscitního území t. j. za celní čáru neb dosah čl. státní moci vyvezeného, ježto jen o náhradu daně spotřební z něho jíti může, i odkazuje se v té příčině na to, že udání žaloby co do množství nesrovnává se s udáním finanční prokuratury.

II. Žalující firma zakládá nárok svůj takto: a) proti prvžalované lihové komisi, že žalobkyně byla státními úřady vyzvána, aby vyvážela lih do Těšínského plebiscitního území, že jí za tím účelem bude přidělen lih daně prostý, že na základě toho u lihové komise o přiděl daně prostého lihu k vývozu do řečeného území s udáním místa určení zakročila, že byl jí také skutečně k tomu účelu lih daně prostý přidělen a jako daně prostý účtován a že jej na místo určení vyvezla; potom však skoro po 4 letech, když po dodání lihu spotřebitelům už jí není možno dávku spotřební od nich vybrati, že jí byla dodatečně z lihu toho předepsána spotřební daň, a že tedy trpí škodu ve výši předepsané spotřební daně 138.635 Kč 19 h, kterou zavinila lihová komise tím, že svým chováním vzbuzovala v ní dojem, že jde o vývozní lih daně prostý. Poněvadž však lihová komise je totožnou s erárem, ježto je veřejným státním orgánem a její výtěžky připadají jemu, a ježto dále dle zákona je i žaloba proti eráru vázána na propadnou lhůtu zákona čis. 121/23 (viz tento zákon shora pod I a), že tedy žaluje i erár, což patrně má tvořiti i důvod nároku proti eráru. Další nárok na 2359 Kč 70 h činí si z toho důvodu, že jí o tento peníz, jenž představuje rozdíl v ceně mezi lihem tuzemským a vývozním, byla zvýšena fakturní cena. K tomu po právní stránce dlužno nejprve předeslati, že dle §u 6 čis. 1 zákona ze dne 2. prosince 1919 čis. 643 sb. z. a n. jest s p o t ř e b n í d a n ě l í h, k t e r ý s e v y v e z e p ř e s c e l n í č á r u, a r c i z a p o d m í n e k s t a n o v e n ý c h p r o o c h r a n u s t á t n í p o k l a d n y. Bylo-li tedy tomu tak, jak žalobkyně líčí, je žalobní nárok opodstatněn. Neboť lihová komise, jak její právní postavení pod I a) vyličeno, nebyla podmětem podniku, výtěžky nenáležely jí, nýbrž plynuly do pokladny státní, byla tedy, když samy právní předpisy pod I. a) citované nazývají ji orgánem veřejné státní správy, j e n v ý k o n n ý m o r g á n e m s t á t u, j e n ž b y l p o d n i k a t e l e m, ježto byl podnik veden na jeho účet. Ovšem pravi nařízení čis. 355/20, že lihová komise provozuje podnik »na vlastní účet«, ale to je netechnický výraz, jenž usvědčuje je z omylu ustanovením, že výtěžky plynou do státní pokladny a ne do majetku členů komise, a nechce vyslovovati nic jiného, než tautologicky to, co už vysloveno ustanovením komise na právnickou osobu. Stát prostě nechtěl vystupovati v obchodu lihovém osobně, protože to ani dobře nemohl, ježto podnik musili vésti vyškolení obchodníci, vůbec odborníci, jakými stát ve svých úřadech pravidelně nedisponuje, pročež podniky jeho se nevyplácejí, což vedlo právě ke komercialisaci jich vyslovené zákonem

ze dne 18. prosince 1922 čís. 404 sb. z. a n. a vládním nařízením ze dne 25. září 1924 čís. 206 sb. z. a n. Stát tedy prostě zřízením lihové komise provedl komercialisaci svého podniku, ku kterémuž účeli jevílo se vhodným ustaviti ji jako právnickou osobu, ač jest to anomalie, když jmění a výtěžky podniku nejsou materiálně její. Zkrátka vláda, místo aby zřídila hospodářský úřad ve smyslu Šu 90 úst. list. zřídila jeho náhražku lihovou komisí, vybavenou jako samostatná právnická osobnost. Kdyby ještě nějakého dalšího objasnění věci v tom bodě, zda stát byl materiálně podmětem podniku, třeba bylo, odkazuje se na předpisy vl. nař. ze dne 19. října 1922 čís. 300 sb. z. a n. (všecky), vyhlášky min. fin. ze dne 4. listopadu 1922 čís. 312 sb. z. a n. (zvláště čl. I.) a vl. nař. ze dne 1. srpna 1923, čís. 173 sb. z. a n. (§§ 1, 2, 6, 8—12), z nichž plyne, že stát dával provozovat hospodářství a obchod lihem na svůj účet a jen měnil provozní orgán. Byla-li však komise jen výkonným orgánem státu, jak to dokazuje dále i to, že ji likviduje vláda sama svým meziministerským komitétem, jest p o d m ě t e m p o d n i k u a tudíž i jeho z á v a z k ů stát, a podle toho lze posouditi, zda a pokud každý ze žalovaných ze žalobního nároku jest práv. Lihová komise, nejsouc materiálně podmětem podniku, vlastně by podle povahy věci zavázanou z nároků jejích obchodů nebyla, kdyby ji právní normy shora pod I. a) uvedené byly výslovně za zavázanou neprohlásily a k tomu cíli, by to právnický možno bylo, jako právnickou osobu neustavily. Jestliže tedy lihová komise dodávala líh jako daně prostý a on pak nebyl, a způsobila tím žalobkyni, která, když to na jevo vyšlo, už daň vybrati nemohla, škodu, musí jí tuto škodu nahraditi, protože ji zavinila tím, že lihu přikládala právní vlastnost, které neměl, a bylo to její věcí, by se napřed dobře poučila a povahy té mu nepřikládala, sice to činila jen na svůj účet (§ 1299 obdoba Šu 923 a pokud jde o náhradu zaviněné škody i obdoba Šu 932 obč. zák.). Pravda sice, že, leželo-li místo určení za celní čarou, byla daň předepsána neprávem, ale to nerozhoduje, protože, když jednou právoplatně předepsána byla, je to jedno, zda byla předepsána právem či neprávem, neboť lihová komise, prodávši a dodávši ho jako daně prostý, převzala tím ručení za to, že daň předepsána nebude, a nese následky toho, byla-li přece předepsána. Byla-li neprávem předepsána, musí si to pohledávati na eráru, jehož orgány ji předepsaly, což však je zde bezpředmětné, protože ona a erár (stát) jsou majetkově tudíž i materiálně jeden podmět. Stát pak, jsa předmětem podniku, je práv z jednání lihové komise jako své reprezentantky. Za svého representanta je každá právnická osoba tak práva jako fysická osoba sama za sebe. Kdyby však fysická osoba byla tak jednala, jako zde stát svým výkonným orgánem, lihovou komisí, t. j. byla by slibovala, že líh, který přiděluje (prodává a dodává), je spotřební daně prost, avšak potom, když kupitel líh už dále prodal a nemohl od nabyvatele spotřební dávku už vybrat, bylo by to došlo přece k předpisu daně, byla by kupiteli náhradou této škody práva zrovna tak, jak shora lihová komise. Není ani možno připustiti myšlenku, že by stát práv nebyl z nároku proti komisi, neboť, když si výtěžky z podniku osobuje pro svou pokladnu, nemůže odíratí také placení dluhů. A tím jest konečně vysvětlen záhadný výraz zákona č. 121/23, že, promeškají-li se lhůty Šu 2, nelze nárok uplatniti ani proti ústředně, » a n i p ř í p a d ě p r o t i s t á -

t u«. Výraz případně neznačí nic jiného, než, že je rozdíl mezi ústřednami, že při některé stát ručí, při některé pak nikoli, jak to praví motivy tisk 1672 a 4095 ai 1925, řkouce, že na likvidaci ústředn jest stát intereso-
 van zvláště tam, kde ručí za případné schodky. Otázka, kde ručí, při které ústředně, podává se však jedině z povahy ústředny a úpravy jejího poměru ke státu, a jest ji tedy posuzovati při každé ústředně zvláště. To je smysl záhadného toho předpisu. Na nějaké zvláštní důvody závazku, vyskytující se v právním obchodě, jako převzetí dluhu, rukojemství, zástavu a pod. zákon tu naprosto nemyslí, tím méně, když právě proto, aby stát sám obchod vésti nemusil, zřídil ústřednu. Finanční prokuratura doznává sice, že žalobkyni přidělen byl líh daně prostý, tím se prý však nemohla a nechtěla líhová komise zaručiti, že se z něho nebude platiti spotřební daň, ježto rozhodnutí o tom náleželo finančním úřadům, nýbrž označením líhu jako daně prostého mělo prý býti pouze vyjádřeno, že jde o líh k vývozním účelům, z kterého se daň neplatí, a že tedy tento líh, bude-li vyvezen, bude počítán za levnější cenu, než při líhu pro tuzemskou potřebu. Ale tímto výkladem, jenž je ostatně tautologickým, ježto lihem daně prostým jest právě jen líh vývozní, nelze právu uniknouti, neboť nelze jej srovnati s §em 914 obč. zák. Líhová komise, když jí hlášeno bylo místo určení v plebiscitním území, neměla uvolňovati líh pro vývoz a tudíž daně prostý, pak-li to vývoz nebyl, pokud se týče měla a mohla počítati s tím, že to finančními úřady za vývoz uznáno nebude. Odkazuje se v té příčině na hořejší vývody a jen se dodává, že to nelze uznati za přípustné, aby stát jedním orgánem svým (lihovou komisí) přikládal líhu jistou právní vlastnost s druhým orgánem svým (finančním úřadem) ji popřel, aniž by měl býti z onoho svého jednání práv. Praví-li odvolací soud, že zaručení lihové komise za dodání líhu daně prostého bylo by dle §u 878 obč. zák. neplatné, protože splnění závazku takového bylo by jí nemožno, ježto o dani rozhodovati příslušelo orgánu jinému, dlužno odvětiti, že právní nemožnosti tu není, protože líhová komise vždy mohla líh daně prostý dodati (stav tomu se rovnající zříditi), když by totiž daň sama zaplatila, neboť jen o to vždy šlo a také ještě v tomto sporu jde. Když někdo slíbí, že prodávané dobytče je určité vady prosto, ale ono jí stíženo jest, nemůže slíbené plnit, ale tím není řečeno, že je zodpovědnosti za slib prost, nýbrž jde o to, že nemá slibovat, sice risiko bere na sebe. b) Jestliže žalobkyně proti eráru zakládá svůj nárok také na tom, že zástupce státu účastnil se jednání lihové komise při ujednání, že spotřební dávka vyměřena nebude, je to vůči důvodu uplatněnému shora pod a) zbytečné a netřeba se zabývati otázkou, zda je to, jak odvolací soud za to má, bezvýznamné. Dle vývodů II a) bude nutno v doplňovacím řízení zabývati se také ještě otázkou, zda nebylo žalobkyni možno, spotřební dávku dostatečně vybrati.

Čís. 5593.

Dovolací soud jest oprávněn přihlédnouti k veřejné listině (prohlášení ministerstva zahraničí), jež došla teprve po rozsudku odvolacího soudu, byvši tímto soudem vyžádána.

Rozdíl mezi územím státu a územím celním.

Bílsko patřilo dne 26. února 1919 k státnímu území Československa.

(Rozh. ze dne 29. prosince 1925, Rv I 1003/25).